

Jaaroverzicht walvisstrandings 2020

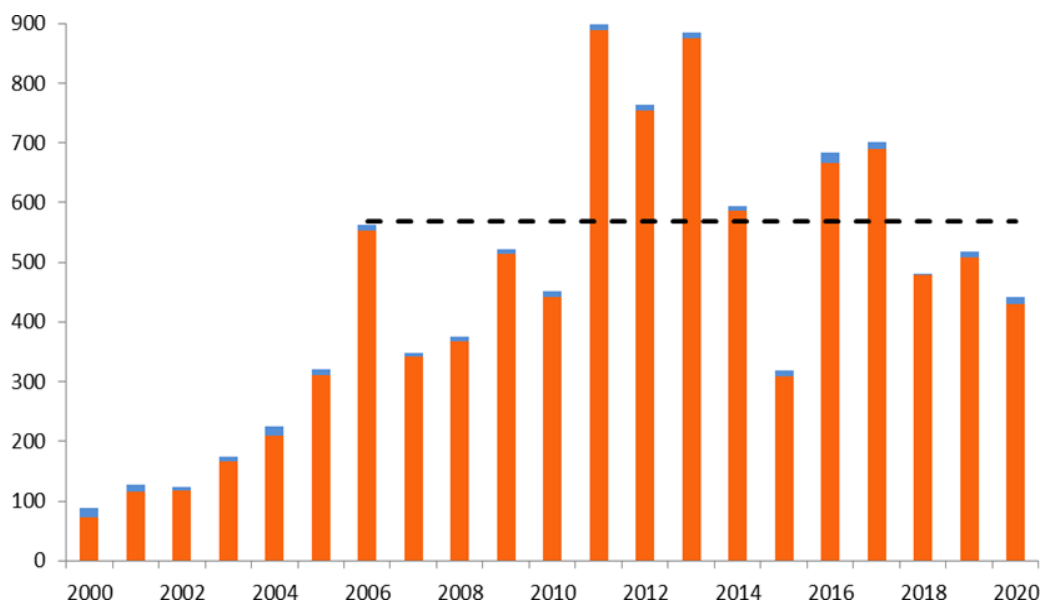
Auteur G. Keijl

Woensdag 24 februari 2021

Het jaar 2020, dat reeds de geschiedenis is ingegaan als coronajaar, is ook wat walvisstrandings betreft enerverend verlopen. Er waren getalsmatig gezien hoogte- en dieptepunten, de 'gebruikelijke afwijkingen' in het regelmatig terugkerende patroon, en er zijn verspreid langs de kust weer zeldzame soorten gestrand. Elk jaar is het weer een verrassing om te zien hoe hoog het jaartotaal gaat oplopen, ook al is het nog altijd onbekend hoe het aantal aangespoelde walvissen zich verhoudt tot het aantal levende walvissen in zee. Het is ook de vraag of we daar ooit achter gaan komen, want er zijn vele factoren die een rol kunnen spelen. Denk hierbij in eerste instantie aan zaken waar de mens geen invloed op heeft, zoals natuurlijke schommelingen in de populatie als gevolg van bijvoorbeeld ziekte en reproductie, of factoren die van invloed zijn op het aanspoelen, bijvoorbeeld windrichting en windkracht. Daarnaast is de mens een niet weg te poetsen factor in het geheel met zijn bouwactiviteiten, vervuiling, visserij en scheepvaart. Het is daarom ook onbekend of veel aangespoelde dieren nu een goed of slecht teken is. Veel aangespoelde dieren kan namelijk zowel betekenen dat er een grote populatie aanwezig is die het hier goed doet en waarvan af en toe een dier overlijdt door natuurlijke oorzaak. Het kan net zo goed betekenen dat er overmatige sterfte optreedt door toedoen van de mens. Probeer die factoren maar eens te ontrafelen. Bijhouden van aangespoelde dieren is echter eenvoudig en relatief goedkoop. Als het jaren wordt volgehouden, kunnen jaren onderling vergeleken worden. Op die manier kan het een graadmeter zijn voor relatieve sterfte.

Nadat de aantallen sinds de jaren 1980 eigenlijk alleen maar zijn gestegen, zijn ze na de jaren 2011-2013 met ongekend hoge aantallen, weer wat gedaald (figuur 1). In 2015 zijn er zelfs opvallend weinig aangespoelde dieren gemeld. Toch lagen er de afgelopen jaren nog altijd honderden walvissen op het strand. Kijken we door onze oogharen naar de grafiek met getallen sinds 2000, dan zien we sinds die piekjaren 2011-2013 weer een dalende lijn. In 2020 zaten we ongeveer op het niveau van tien jaar geleden.

Figuur 1. Strandings van bruinvissen (oranje) en andere walvissoorten (blauw) tussen 2000-2019. De stippellijn is het gemiddelde over 2006-2020.

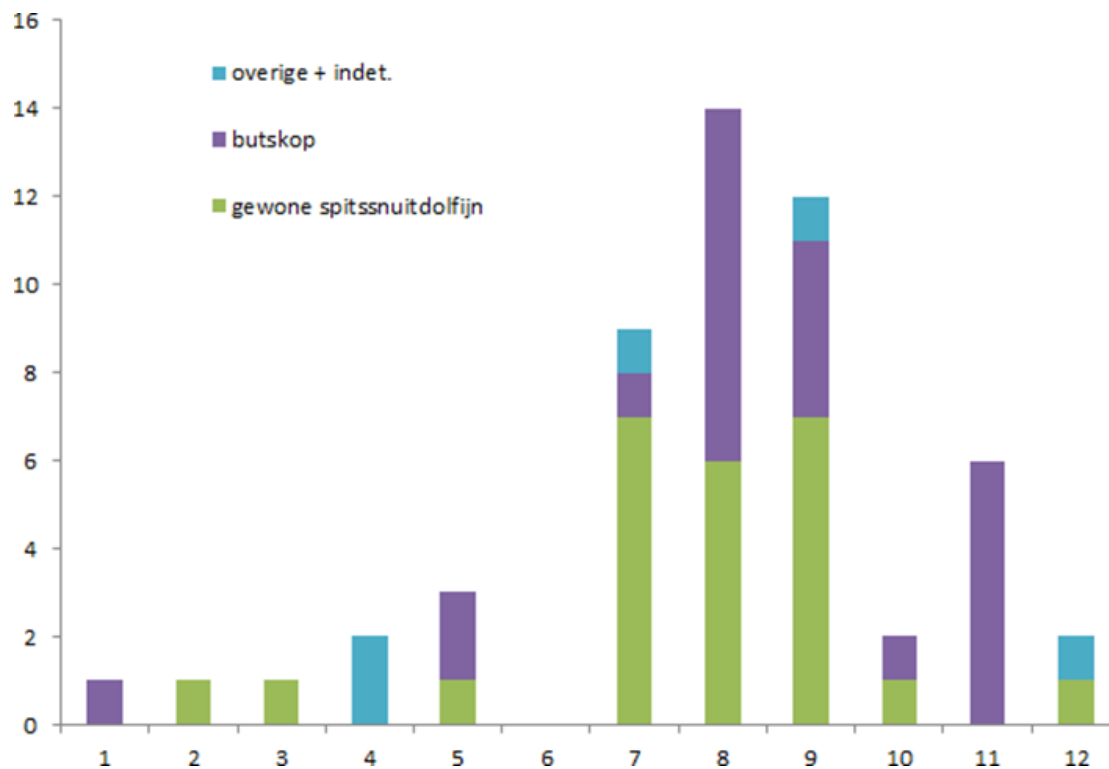
Dwergvinvis 'in the picture'

De enige soort baleinwalvis was de **dwergvinvis**. De eerste van 2020 was een klein exemplaar dat op 12 juli drijvend in de Waddenzee onder Schiermonnikoog is gevonden. Dit kadaver spoelde twee dagen later aan op de westpunt van Schiermonnikoog en is daar zonder te zijn gemeten, geseekt of onderzocht begraven. De tweede staat ons verser in het geheugen. Dit exemplaar maakt zowel op moment van schrijven als op moment van lezen geschiedenis. Dit mannetje, dat op 25 november aanspoelde op Rottumerplaat, ligt er namelijk nog. Vanwege de druk die op de gehele Waddenzee staat - denk aan klimaatverandering, met als gevolg de nu al stijgende zeespiegel, en gebruik door de mens, bijvoorbeeld door toerisme en dijkenbouw - is het duidelijk dat we niet aan de zijlijn kunnen gaan staan afwachten hoe het verder moet met het gebied. Behalve dat het een prachtig natuurgebied is, vormt het ook een buffer tussen de Noordzee en het vasteland. Daarom is een programma ontwikkeld onder de naam Rijke Waddenzee (zie rijkewaddenzee.nl). Door aangespoelde walvissen vanwege potentieel aanwezige toxische stoffen altijd als chemisch afval te verbranden wordt biomassa aan de natuur onttrokken. Dit is niet alleen onnatuurlijk, het is ook onwenselijk, want dood organisch materiaal betekent leven voor andere organismen. Een dode walvis wordt onder natuurlijke omstandigheden geconsumeerd door vogels, vissen, krabben, wormen, bacteriën enzovoort. Zelfs de botten worden uiteindelijk opgenomen in de kringloop van het leven. Zie bijvoorbeeld <https://www.youtube.com/watch?v=-XZHms1fX4Y> en <https://www.youtube.com/watch?v=PTJr22h0els> om te zien hoe dynamisch een en ander kan verlopen. Binnen het programma Rijke Waddenzee is geopperd om 'een keer' een grote, dood aangespoelde walvis in de Waddenzee te laten liggen om te zien hoe de overige natuur hier op reageert. Zie onder andere <https://rijkewaddenzee.nl/nieuws/gesprek-over-pilot-walviskadaver-voor-natuur-en-bewustwording/> De dwergvinvis van Rottumerplaat kwam uiteraard wat te vroeg en dus ongelegen, iets wat aanspoelende walvissen eigen is. Om te voorkomen dat mensen aan het kadaver gaan plukken en rommelen, is besloten hem op Rottumerplaat, een voor publiek ontoegankelijke plek, te laten liggen. Enerzijds jammer, want nu kan niemand meegenieten van dit natuurlijke 'slow'-spektakel, anderzijds mooi dat ook in Nederland de ogen zijn opengegaan en men bereid was zo snel in te spelen op de situatie. Gelukkig zijn er camera's bij het kadaver opgesteld en kunnen we nu op afstand meegenieten. Zie hiervoor <https://basismonitoringwadden.waddenzee.nl/pilots-en-projecten/walviskadaver>. Mettertijd zal er meer beeldmateriaal op de website geplaatst worden.

Variatie aan grote en kleine tandwalvissen

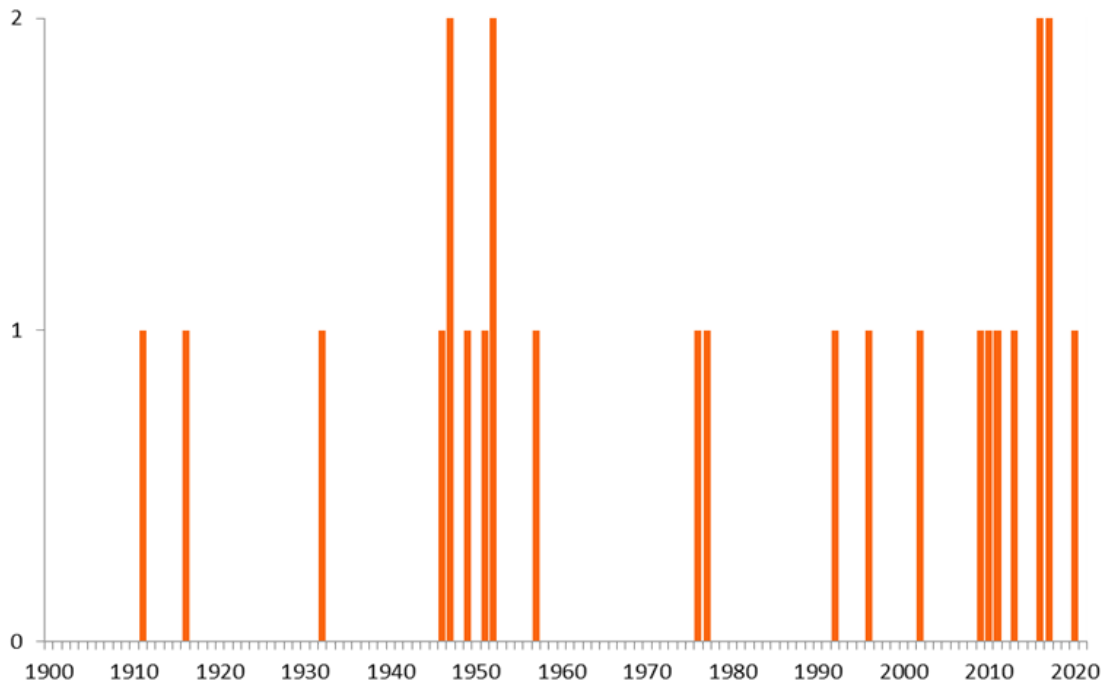
Heel bijzonder dit jaar waren de twee vrouwelijke **butskoppen** die op 7 en 8 september in de Westerschelde aanspoelden. Zie voor details het nieuwsbericht van vorig jaar (<https://www.walvisstrandingen.nl/nieuws/twee-butskoppen-gestrand-de-westerschelde-0>). De vorige butskop strandde zeventien jaar geleden, in november 1993 op Rottumeroog. De butskoppen van 2020 waren pas nummers 22 en 23 van deze soort in ons land.

Opmerkelijker dan men misschien denkt was ook de **gewone spitssnuitdolfijn** die op 17 augustus op de Roggenplaat werd aangetroffen. Omdat er de laatste jaren meerdere gewone spitssnuitdolfijnen zijn gestrand, lijkt het een regelmatig aanspoelende soort te zijn. Sinds 2000 zijn er zelfs 10 gestrand, gemiddeld dus 1 in de twee jaar. Toch was het exemplaar van 2020 pas nummer 26 in de database van walvisstrandingen. De stranding in augustus was klassiek, want 80% van de gewone spitssnuitdolfijnen strandt in de periode juli-september (figuur 2).

Figuur 2. Strandingen per maand van gewone spitssnuitdolfijn (n=26), butskop (n=23), spitssnuitdolfijn van De Blainville (n=1), spitssnuitdolfijn van Gray (n=1), spitssnuitdolfijn van Cuvier (n=1) en ongedetermineerde spitssnuitdolfijnen (n=2) in de periode 1584-2020.

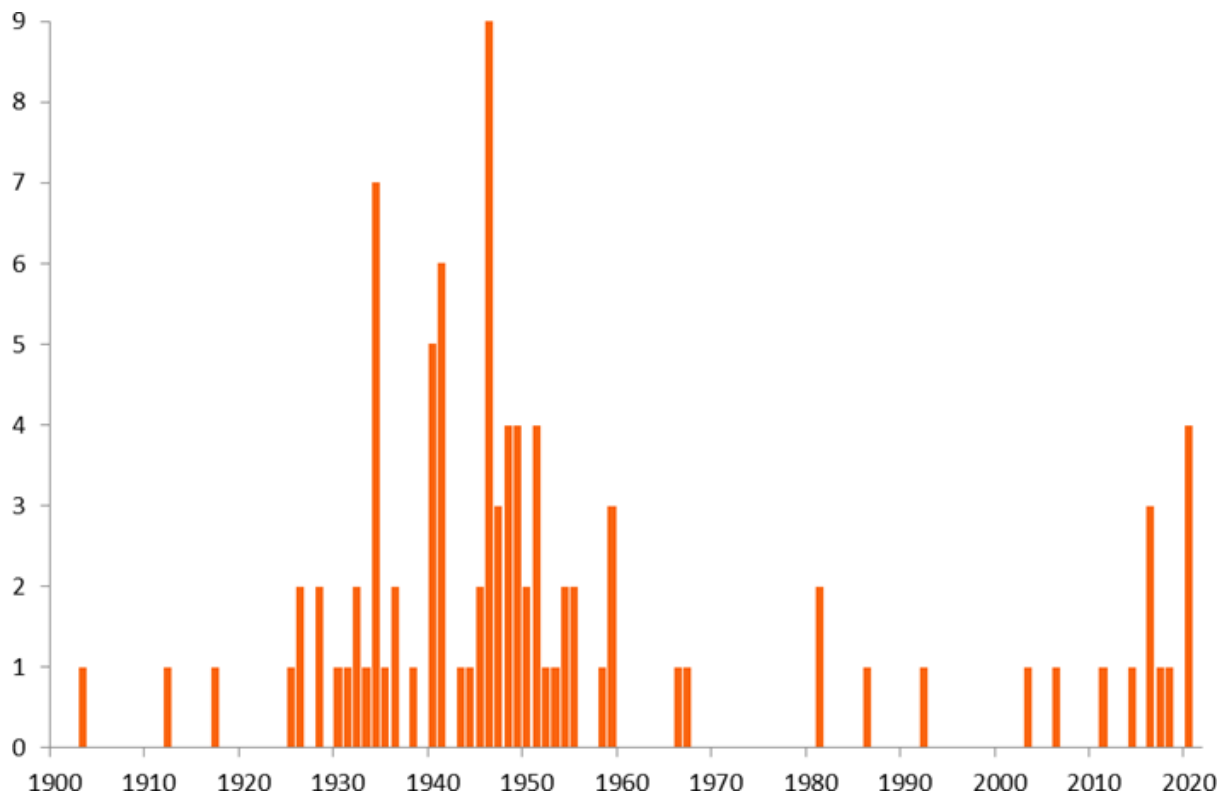
In de twintigste eeuw waren het er 15, van daarvoor is er slechts 1 bekend. Er zijn er voor 1900 ongetwijfeld meer gewone spitssnuitdolfijnen gestrand, maar omdat kleinere soorten toch minder de aandacht trokken dan de echt grote walvissen, zal er ofwel geen melding van zijn gemaakt, ofwel is de soort als 'ongedetermineerde dolfijn' of 'kleine walvis' in de boeken verdwenen. De verdichting in strandingen vanaf 2009 (figuur 3) lijkt een beetje op een vergelijkbare opeenvolging van strandingen tussen 1946-1952, toen er in een periode van zeven jaar 7 gewone spitssnuitdolfijnen zijn gevonden. Die periode kenmerkte zich door een toename van zuidelijke en oceanische soorten in de Noordzee, niet alleen walvissen zoals gewone dolfijnen, maar ook van normaal in dieper en schoner water verblijvende vissen en vogels. Die toename is wel geweten aan de toegenomen instroom van water uit de Atlantische Oceaan. Gewone spitssnuitdolfijn staat, in tegenstelling tot gewone dolfijn, eerder bekend als noordelijke dan als zuidelijke soort, maar hij leeft wel in koud water. Of er inderdaad een samenhang bestaat met de veranderingen in de jaren 1950 en de huidige periode moet de toekomst uitwijzen.

Figuur 3. Strandingen van gewone spitssnuitdolfijn sinds 1900 (n=25).

Een speciale vondst was de penis van een **ongedetermineerde dolfijn** op 6 februari bij Oostdijk. Omdat er nog weefsel aanwezig was, is het zeker van een recent exemplaar. Hij lijkt als twee druppels water op de vondst van een dolfijnenpenis die eind april 2011 is gevonden op Terschelling. Die is toen gedetermineerd als een penis van een witsnuitdolfijn. Of de vondst van 2020 ook aan een witsnuitdolfijn heeft toebehoord, zullen we niet met zekerheid weten (tenzij er DNA wordt onderzocht). Andere potentiële kandidaten zijn soorten van vergelijkbare grootte, dus witflankdolfijn en tuimelaar.

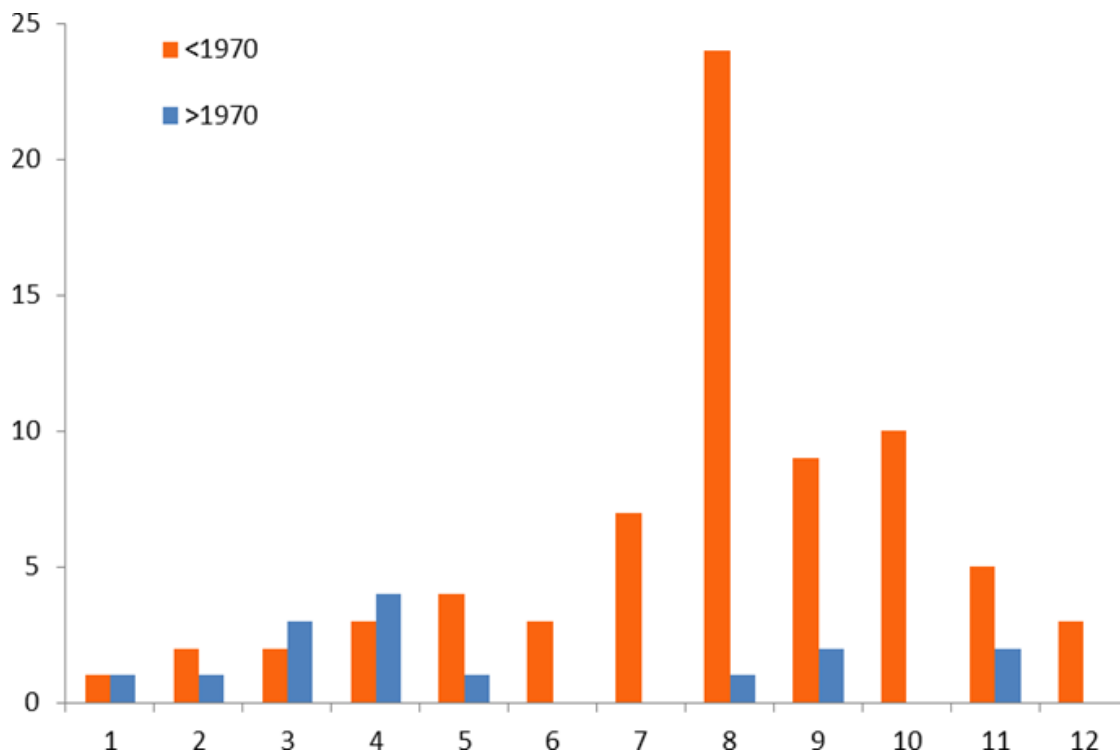
Vier **gewone dolfijnen** in een jaar is uitzonderlijk. Het laatste jaar waarin er vier zijn vastgesteld is meer dan een halve eeuw geleden, namelijk 1951 (figuur 4). Dat was tegen het einde van een periode waarin er een populatie gewone dolfijnen in de Noordzee leefde. Hoewel het niet helemaal duidelijk is of de toename vanaf de jaren 1930 reëel is, omdat het netwerk van Van Deirse misschien nog niet op volle sterkte functioneerde, is de afname wel werkelijkheid. We zien een 'gat' in aangespoelde dieren tussen ongeveer 1960 en 2010, met in die vijftig jaar maar 8 individuen. Na 2010 zijn er dus alweer 11 gestrand. Zou dit een gunstig teken zijn en zouden er weer vaker gewone dolfijnen onze wateren bezoeken?

Figuur 4. Strandingen van gewone dolfijnen tussen 1900-2020.

Op 28 augustus werd een vrouwtje gewone dolfijn met een jong gezien in de Waddenzee. Hoewel je het nooit zeker weet, lijkt het vrouwtje dat op 31 augustus op het Balgzand aanspoelde ditzelfde vrouwtje te zijn. Van het jong is nooit meer iets vernomen. Ook de twee gewone dolfijnen die in november aanspoelden zijn anderhalve week ervoor levend gezien, in dit geval vanaf de Oosterscheldedam. Augustus lijkt in Nederland dé tijd voor een gewone dolfijn op het strand: in die maand is ruim een kwart van alle dieren aangespoeld (figuur 5). Dat geldt echter niet voor de huidige periode, maar is alleen van toepassing op de dieren uit de jaren voor 1970, eigenlijk dus de dieren tussen 1925-1959. In die periode spoelde ruim 32% in augustus aan, 24 van de 73 dolfijnen.

Tegenwoordig is dat maar 7% en dat betreft slechts 1 dier. Het patroon van voorkomen lijkt nu verschoven te zijn, want aanspoelen van gewone dolfijnen lijkt nu eerder een winter-/ voorjaarsgebeurtenis te zijn dan iets van de nazomer. In zowel de zomer als de winter verblijven de meeste gewone dolfijnen in het Oost-Atlantische gebied ten zuiden en westen van Ierland, Engeland en Frankrijk, met bescheiden uitlopertjes van voorkomen tot in Het Kanaal en om Schotland heen tot aan de Noorse westkust. In de maag van de gewone dolfijn die in september 2016 strandde bij Wassenaar zaten resten van vissen die in de Golf van Biskaje algemeen zijn maar in de Noordzee niet voorkomen. Magen van de andere dieren waren vaak grotendeels leeg, maar de magen van de gewone dolfijnen die in 2020 zijn aangespoeld moeten nog worden onderzocht. Het lijkt erop dat de Noordzee in tegenstelling tot begin jaren 1950 geen goede plek is voor deze fraaie dolfijnsoort en dat we te maken hebben met verdwaalde exemplaren. De database van walvisstrandingen bevat, inclusief de vier dieren van 2020, 96 gewone dolfijnen.

Figuur 5. Strandingen van gewone dolfijnen per maand tussen 1900-1970 (oranje staven, n=73) en na 1970 (blauwe staven, n=15).

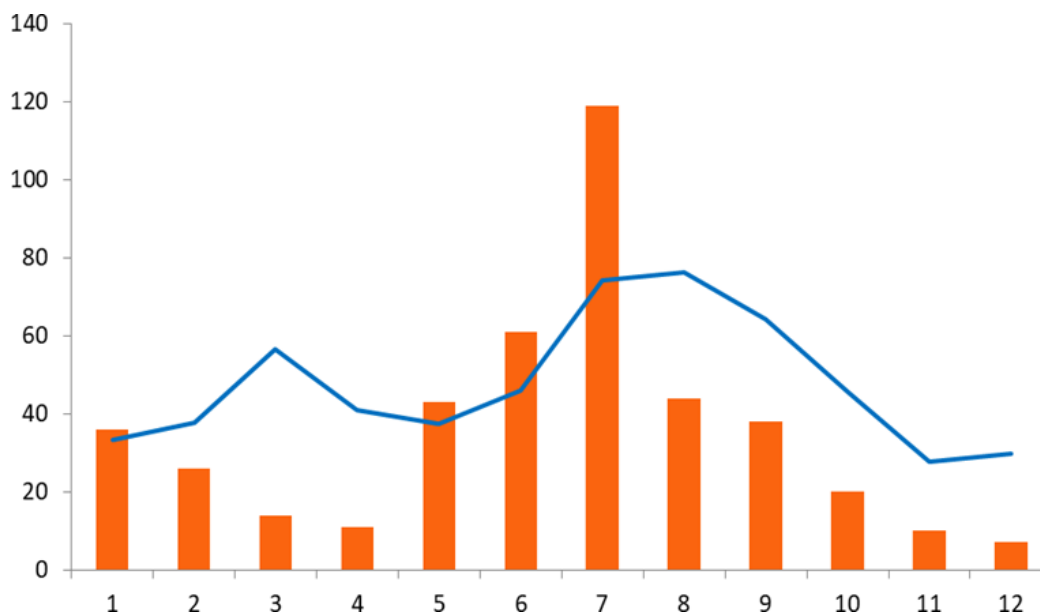
Op 30 mei strandde er een **gestreepte dolfijn** op een wadplaat nabij Harlingen. Het dier leefde nog en is weer losgeduwd, waarna het wegzwom. Hij (of zij) bleef daarna in de wijde omgeving hangen tot in ieder geval 2 juni. Dit was alweer de dertiende gestreepte dolfijn voor Nederland en de zevende deze eeuw. Er is nog geen jaarpatroon in de meldingen te ontdekken, want strandingen zijn er in herfst, winter, lente en voorzomer. Alleen de maanden juli, augustus en september zijn nog zonder gestreepte dolfijnen. Zo mogelijk nog opvallender dan het verschijnen zelf is het feit dat meer dan de helft levend is gestrand (5 zeker, 4 waarschijnlijk).

Ook bij de **tuimelaar** die op 12 mei bij Wijk aan zee strandde hoort een verhaal. Het betrof namelijk 'Zafar', de tuimelaar die al sinds 2017 bekend was en voor de kust van Bretagne, West-Frankrijk, leefde. Hij hield er de gewoonte op na om vaak bij schepen rond te hangen. In mei 2020 besloot hij een zeilschip te volgen, zelfs via de sluisen in IJmuiden en het hele Noordzeekanaal door, tot in de haven van Amsterdam aan toe. Met een 'truc' is de tuimelaar weer terug naar IJmuiden en via de sluisen naar zee geleid, waar hij, na enige dagen rond IJmuiden te zijn gebleven, naar het noorden is verdwenen. Een week na de laatste waarneming spoelde hij aan. Het staartblad ontbrak. Sectie wees uit dat hij in goede conditie verkeerde, maar hoogstwaarschijnlijk om het leven is gekomen doordat hij met zijn staart een scheepsschroef heeft geraakt. Tuimelaars kwamen vroeger veel voor in het Nederlandse deel van de Noordzee, maar na de jaren 1960 nam het aantal strandingen sterk af en sindsdien is de soort een zeldzaamheid in ons land (zie ook <https://werkgroepzeezoogdieren.nl/zeezoogdieren-en-de-rode-lijst>). Hoewel er in de database van walvisstrandingen.nl sinds 2000 11 waarnemingen staan, betreffen de meeste hiervan vondsten van botten (8). Net als het exemplaar van 2020 hielden de andere twee tuimelaars, in 2007 en 2013, zich eerst dagen of weken in de omgeving op voordat ze de geest gaven en aanspoelden.

Bruinvis

Van bruinvis zijn er in 2020 429 exemplaren gevonden. Dit aantal ligt flink onder het meerjarig gemiddelde van 569, gemeten sinds 2006 (figuur 1). Door de oogharen bekeken zien we vanaf 2000 een geleidelijke stijging van strandingen, een piek in 2011-2013, en erna weer een afname. De afname verloopt echter grilliger dan de stijging, wat vooral veroorzaakt wordt door de opvallend lage aantallen van 2014 en 2015 en de weer wat hogere aantallen strandingen in 2016-2017.

Het maandelijkse aanspoelpatroon van bruinvissen verschilde wederom van het meerjarig gemiddelde (de blauwe lijn in figuur 6) en leek sterk op dat van 2019. Het meest opvallend waren het ontbreken van de 'voorjaarspiek' in maart-april en de piek in juli, fenomenen die ook in 2019 zijn geconstateerd. Je zou kunnen veronderstellen dat dit een 'corona-effect' is, maar er waren misschien wel meer mensen op het strand dan in andere jaren, dus dit ligt niet voor de hand. Verder valt op dat de aantallen in februari-april en bijna de hele tweede helft van het jaar, vanaf augustus tot en met december, veel lager waren dan het gemiddelde. Eigenlijk kwamen alleen de maandgemiddelden van mei, juni en juli hoger uit. Normaal gesproken spoelt in de maanden mei-juli 37% van het jaartotaal aan; in 2020 was dit bijna de helft (47%), vooral veroorzaakt door het onverwacht hoge juliaantal, dat in zijn eentje meer dan een kwart van het jaartotaal voor zijn rekening nam.

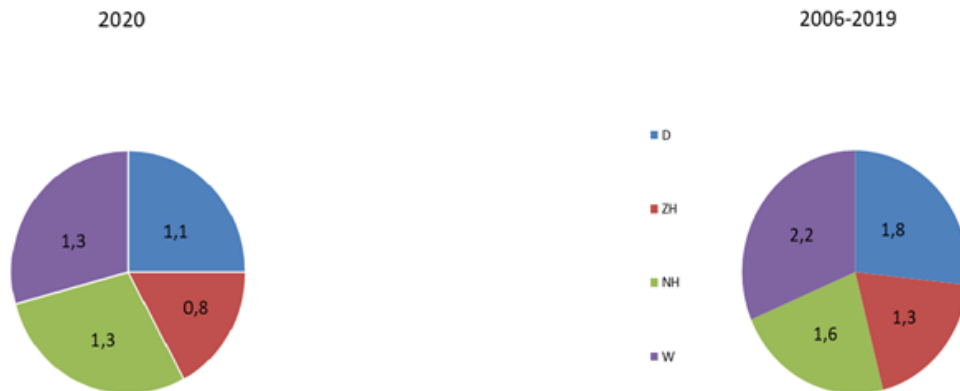

Figuur 6. Maandelijkse aantallen gestrande bruinvissen in 2020 (oranje staven, $n=429$) en het maandelijks gemiddelde aantal over 2006-2019 (blauwe lijn, $n=7972$).

In het nabije verleden werd de voorjaarspiek sterk beïnvloed door bruinvissen die slachtoffer waren geworden van grijze zeehonden. De indruk bestond dat de predatie maar door enkele grijze-zeehondmannetjes werd uitgevoerd. Hoewel bewijs daarvoor ontbreekt - bewijs maar eens welke grijze zeehond de dader is van een dode bruinvis op het strand - zou het kunnen betekenen dat het aantal grijze zeehonden dat bruinvissen predeert is afgenomen. De oorzaken daar weer van zijn nog lastiger te achterhalen. Hebben de grijze zeehonden een alternatieve voedselbron gevonden? Is het aantal bruinvissen te laag geworden om er effectief op te jagen?

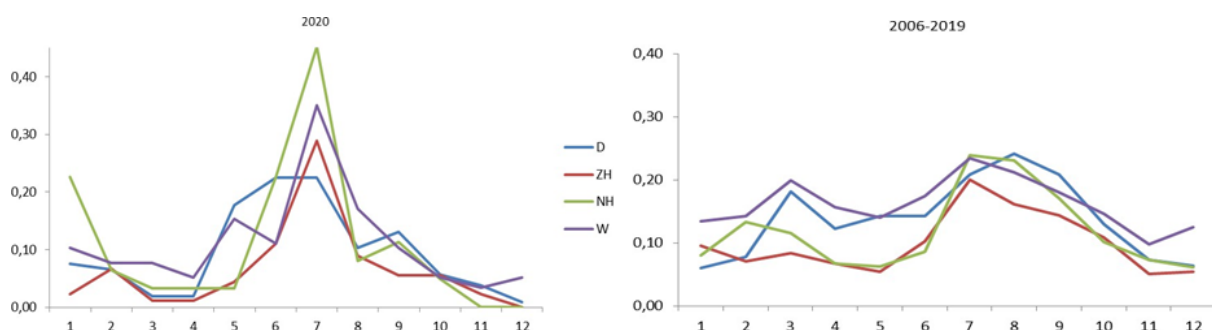
Deelgebieden: verschillen en overeenkomsten

Het gemiddelde aantal bruinvissen per kilometer per jaar, gemeten over 2006-2019, is 1,77. Voor 2020 was dit 1,14, niet verbazend gezien de dalende lijn in de strandingen. De verhoudingen tussen de deelgebieden waren ongeveer gelijk (figuur 7).

Figuur 7. Aandeel gestrande bruinvissen in 2020 (n=429) voor de vier deelgebieden Delta (D, blauw), Zuid-Holland (ZH, rood), Noord-Holland (NH, groen) en Wadden (W, paars), vergeleken met de periode ervoor (2006-2019, n=7970). De getallen geven het gemiddelde per kilometer kustlijn per jaar.

Als we de strandingen binnen de afzonderlijke deelgebieden vergelijken, was vooral het aantal strandingen in de Delta in de maanden maart-april en augustus-september lager dan het meerjarig gemiddelde. In de andere deelgebieden was het aantal strandingen in maart-april ook lager, maar was het verschil met het meerjarig gemiddelde minder extreem. In de maanden mei-juli waren de strandingen in de Delta juist hoger dan gemiddeld, terwijl juli in de andere deelgebieden zelfs veel hoger uitkwam dan normaal. Langs de Hollandse kust spoelden in november slechts 2 en in december 0 bruinvissen aan, in Noord-Holland waren beide maanden blanco. Omdat de lengtes van de deelgebieden niet even lang zijn, is het zinvoller om het aantal bruinvissen per kilometer te vergelijken dan absolute aantallen (figuur 8). Opvallend zijn dan juist de hoge kilometergemiddeldes in Noord-Holland in zowel januari als juli 2020, terwijl het kilometergemiddelde in de Delta in juli 2020 - de blauwe lijn in de linker figuur - niet afweek van het meerjarig gemiddelde. De piek van de strandingen viel in 2020 in juni-juli; over de jaren bezien viel die een maand later, namelijk in juli-augustus.

Figuur 8. Gemiddeld aantal bruinvissen per kilometer per jaar in 2020 (links) en de jaren ervoor (rechts) voor de Delta (blauwe lijn), Zuid-Holland (rode lijn), Noord-Holland (groene lijn) en waddengebied (paarse lijn).

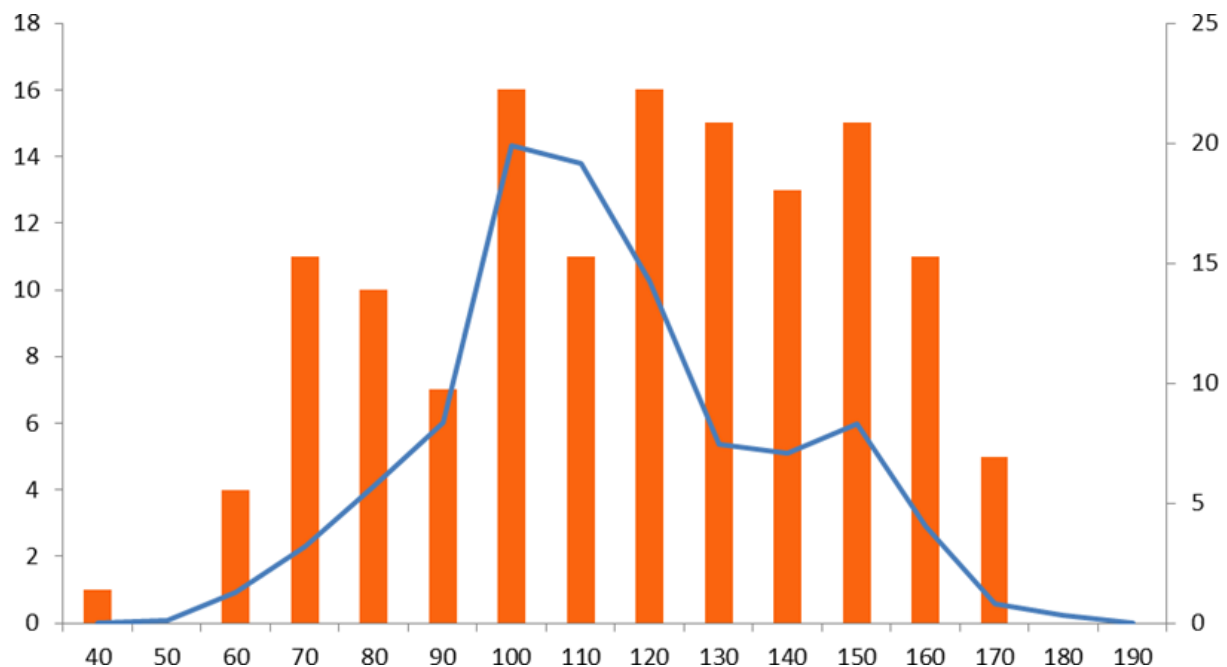
Metten is weten

Door van gestrande bruinvissen de sekse te vermelden en de lengte te noteren, houden we een vinger aan de pols wat betreft de populatie. We hebben daarvoor niet genoeg aan de verspreiding op zee en ook alleen de aanwezigheid, of de aantallen, zeggen hier niets over. Er is wel geopperd dat de snelle toename van bruinvissen in Nederland sinds het eind van de jaren 1980 niet kwam door het verbeteren van de situatie hier, maar door het verslechteren van de voedselsituatie elders. Een en ander is lastig te bewijzen. Hoewel we sekse bepalen en lengtes meten van dode bruinvissen in plaats van levende, geeft dit toch inzicht in de populatiesamenstelling en is het belangrijk dit door de jaren heen vol te houden. Hieronder wordt de verdeling van lengte, leeftijd en sekse met die in de voorgaande periode vergeleken.

Lengte en leeftijd

Bruinvissen groeien hun hele leven. Lengte kan daarom gebruikt worden om de leeftijdsamenstelling te bestuderen. Klein probleem hierbij is dat vrouwtjes groter worden dan mannetjes van gelijke leeftijd. Om het echt goed te doen, zouden dus eigenlijk de lengtes per sekse apart bekeken moeten worden, maar daar zien we voor dit jaarverslag van af, vooral omdat de aantallen daar te klein voor zijn.

Gemiddeld per jaar zijn er maar 67 bruinvissen die worden gesekest én gemeten. De lengteverdeling volgde in 2020 in grote lijnen die zoals die van voorgaande jaren (blauwe lijn in figuur 9). Van de meeste bruinvissen wordt de lengte niet gemeten maar geschat. Daarbij wordt uiteraard afgerond en dat is ongetwijfeld de verklaring voor de pieken bij 100, 120 en 150 centimeter. De blauwe lijn laat zien dat de meeste aangespoelde bruinvissen jonge en jong-volwassen dieren zijn van 90-120 cm. Ook in 2020 was dit min of meer het geval, hoewel het erop lijkt dat er meer relatief grote dieren zijn gemeld. Het patroon dat de blauwe lijn laat zien is al sinds 1990 hetzelfde. Verschil met de jaren vóór 1990 is dat er toen geen pasgeboren bruinvissen aanspoelden.

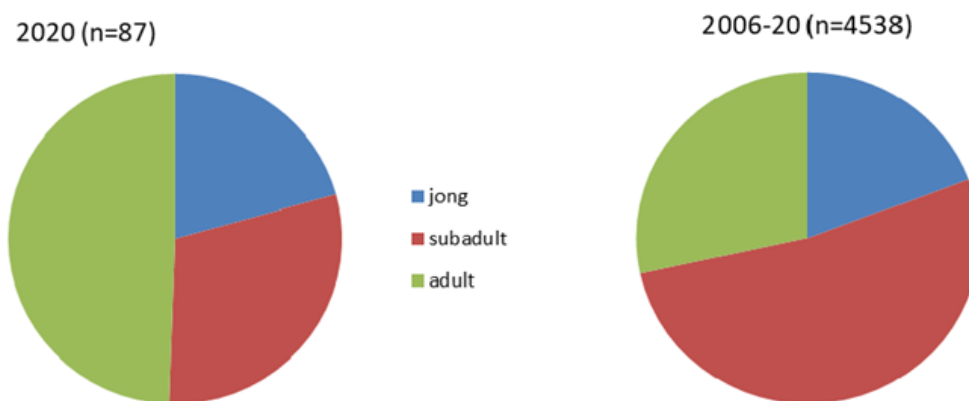

Figuur 9. Lengteverdeling van aangespoelde bruinvissen in 2020 (gele staven, $n=135$, linker y-as) en de procentuele lengteverdeling sinds 2006 (blauwe lijn, rechter y-as, $n=4237$).

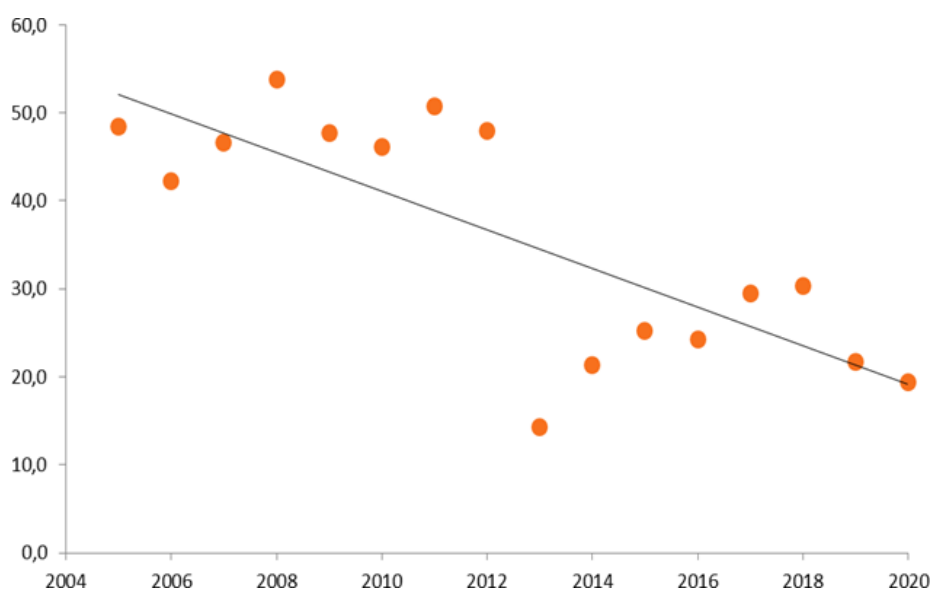
Of de leeftijdsverdeling zoals die in 2020 is vastgesteld aan de hand van gemeten dieren reëel is, is de vraag, want de aantallen gemeten dieren waren in 2020 opnieuw lager dan voorheen (figuur 11).

Normaal gesproken is een vijfde deel jong, iets meer dan de helft subadult en een derde adult (figuur 10), in 2020 waren er minder subadulten en meer adulten. Alleen in 2014 was het aandeel gesekste én gemeten dieren nog lager (14%) dan in 2020 (19%). Het gevaar bestaat dat er alleen nog maar opvallende grote of opvallend kleine dieren gemeten worden, terwijl 'normale' dieren, namelijk die van 'gemiddelde lengte', ongesekst én ongemeten worden gelaten. In het vorige jaaroverzicht is al gerefereerd aan een misschien optredende 'bruinvismoeheid', dat lijkt te zijn ingetreden na 2011-2012, jaren met recordaantallen bruinvissen. Het is mogelijk dat de interesse om lengte te meten en sekse te bepalen daarna is afgenomen, misschien wel omdat in die tijd alle bruinvissen werden verzameld en ze werden gemeten en gesekst door pathologen van de Universiteit Utrecht. Daarom vanaf deze plek nogmaals het verzoek om ten minste een goede lengte door te geven, desnoods afgestemd in 'voeten' (en dat thuis even na te meten) en de sekse te bepalen. Foto's zijn eveneens van groot belang.

Bedenk dat de gegevens op internet worden gezet en dat ze daar hopelijk tot in lengte van jaren blijven staan, zodat onderzoekers in binnen- en buitenland over tien of tweehonderd jaar ook nog de sekse checken aan de hand van de foto's of andere bijzonderheden aan het kadaver registreren.

Figuur 10. Leeftijdverdeling van gestrande bruinvissen in 2020 (links) vergeleken met 2006-2020 (rechts). De leeftijdsverdeling is gebaseerd op lengte: jong (<100 cm, blauw), subadult (100-120 cm, rood) en adult (>120 cm, groen).

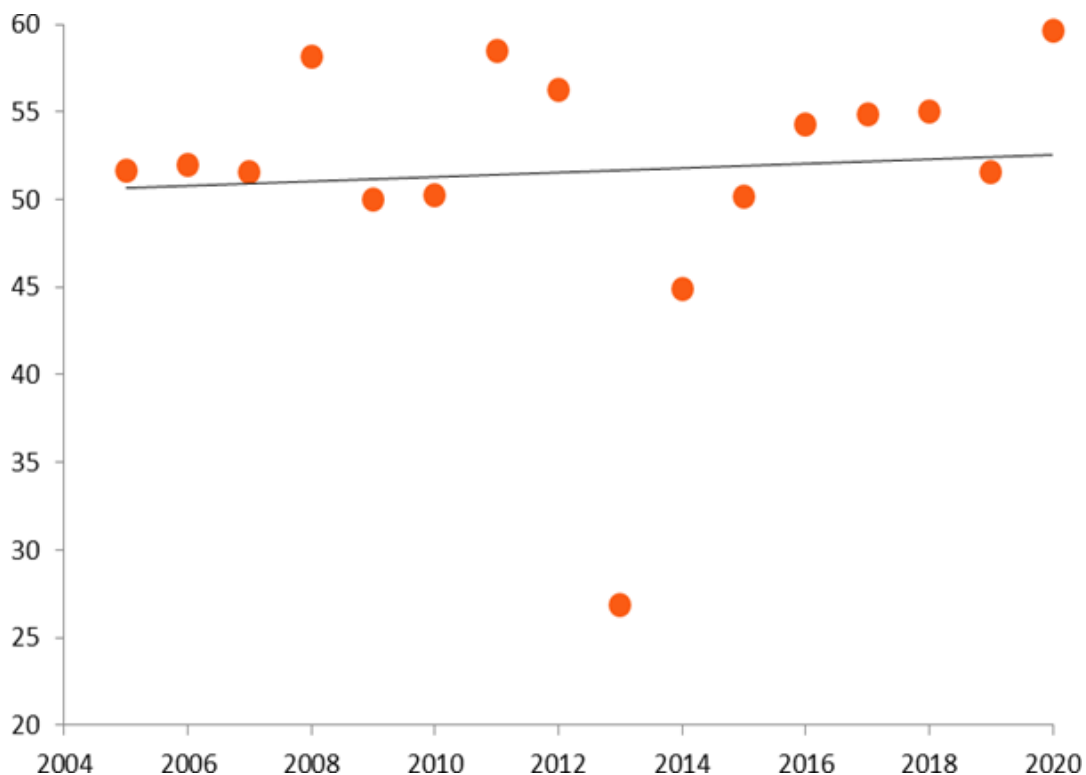
Figuur 11. Percentage aangespoelde bruinvissen per jaar waarvan zowel geslacht als lengte is bepaald (n=8711).

Leeftijd en sekse

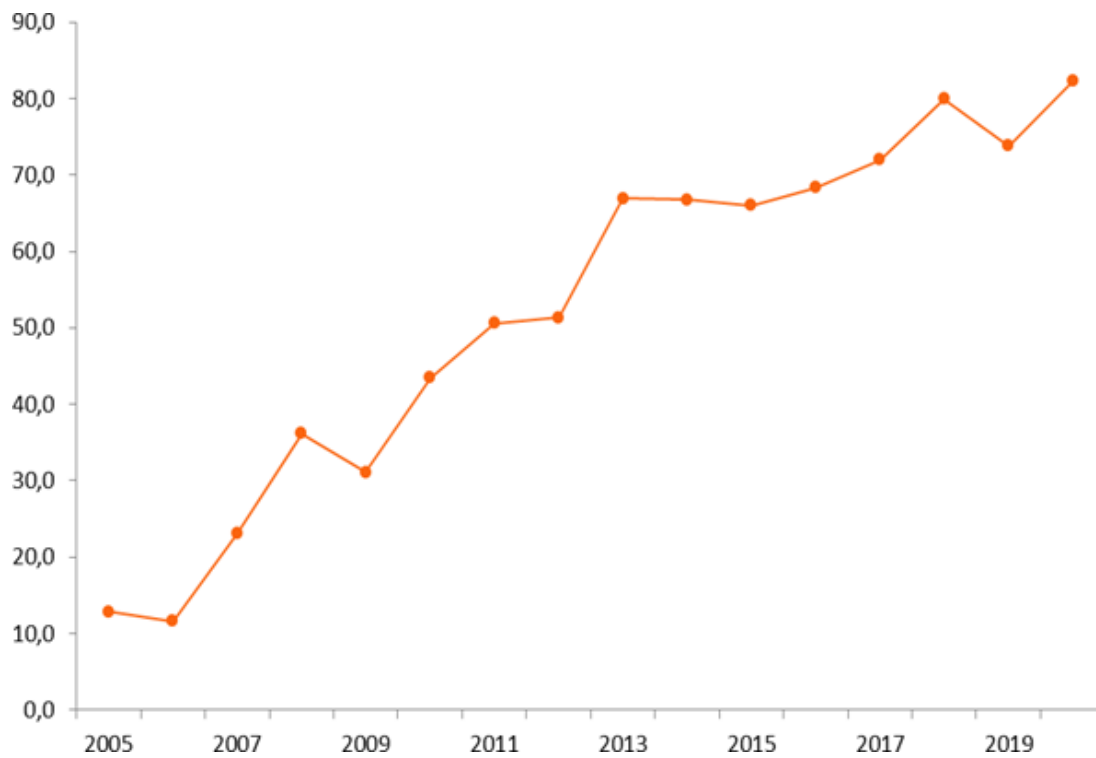
Van de 429 gestrande bruinvissen in 2020 is gelukkig wel van bijna 60%, namelijk 256 exemplaren, een geslacht genoteerd. Dat is nog altijd niet heel hoog, maar toch het hoogste aandeel sinds 2005 (figuur 12). Het aandeel mannetjes in 2020 was 56%. Dit is lager in vergelijking met de jaren ervoor. Bovendien vertoont het percentage nog altijd een dalende lijn. Eén verklaring is dat er verschuivingen in de populatie optreden. Een alternatieve verklaring is dat vinders mannetjes gemakkelijker herkennen dan vrouwtjes. Bij gestrande walvismannetjes is vaak de penis te zien, omdat deze vanwege het rottingsproces naar buiten wordt geduwd. Is dat niet het geval, dan wordt seksebepaling misschien wel lastiger gevonden en laten de vinders het bij aanleveren van foto's. Omdat er door de jaren heen steeds vaker foto's worden aangeleverd (figuur 13), is de kans dat vrouwtjes achteraf kunnen worden herkend ook groter geworden. Toch neemt niet iedereen de moeite de bruinvis met de voet even om te rollen om de buik te fotograferen, zodat dus toch nog een aanzienlijk deel van de bruinvissen ongesekst blijft. Dat kan langer dan je denkt: ook aan rotte bruinvissen, of slechts een deel van het lijf, is vaak nog een geslachtsopening te ontwaren (figuur 14).

Mocht de kennis omtrent het herkennen van sekse zijn weggezakt, kijk dan elders op deze website, print de afbeelding (op creditkaartformaat) uit en stop 'm in je portemonnee of telefoon, en/of download de afbeelding op je telefoon.

Al sinds 2006 is het aandeel mannetjes het hoogst in de Delta (61%) en schommelt het elders tussen 55-57%. In 2020 week het hier weliswaar iets van af, met vooral een laag percentage mannetjes voor de Noord-Hollandse kust (46%) maar is het aantal gesekste dieren per deelgebied vrij laag (256 gesekste dieren).

Figuur 12. Percentage gesekste bruinvissen per jaar (n=8711).

Figuur 13. Percentage gefotografeerde bruinvissen per jaar sinds 2005 (n=8711 bruinvissen).

Figuur 14. Restantje bruinvis (met steenloper). Op het oog valt hier geen eer meer aan te behalen, maar in de rode cirkel is de penis te zien. Dankzij de foto kan deze bruinvis dus nog gesekst worden. Foto: Joost van der Hoek, Texel, 11 februari 2021

Dankwoord

Ook in 2020 zijn alle meldingen van strandingen weer te danken aan een enorm aantal mensen die dat vrijwillig hebben gedaan. HEEL HARTELIJK DANK DAARVOOR! Zonder de inzet van al deze mensen, 'vaste' vrijwilligers en toevallige passanten, is het onmogelijk om de genoemde vinger aan de pols te houden. Blijf melden én fotograferen.

Guido Keijl, Naturalis